

anaitasunan idatzi { euskal kazetaritzari buruz }

berdinak. Zehazki esateko, hiru krisialdi ezberdin sumatzen ditut nik, azken urteotako historian.

OFIZIALISMOAREN GARAIA ETA ERRESIS- TENTZIAREN HARMA

Diktaturak bere lege ofiziala jarria zuen; eta baita bere hizkuntza ofiziala ere. Erdara zen. Euskara ez zen ofiziala, eta eukarazko aldizkari bat argitaratzea ofizialismotik kanpo gelditzen zen. Periodista ofiziala, profesional eta errealista bat nekez hasiko zitzaizun euskal periodismoa egiten.

Erdararen ofizialtasunak eta euskararen ofizialtasunik ezak halabeharrezko krisialdira kondatzen zituen euskarazko astekariak. Normala erdaraz eta erdarazko (edo eta bi hizkuntzazko) aldizkaritan idaztea zen; euskarazko aldizkariak anormalak ziren.

Eta ez zuten segurtasunik ematen, ofizialtasunak segurtasuna ematen baitu, normaltasun politiko horretan. Horregatik euskarazko astekariak segurtasunik gabe bizi ziren.

Garai hartan ofizialismoak irentsiak zituen Euskal Herriko periodista ofizial, profesional eta errealista gehienak, ia denak. Eta ofizialismo horren legeak onhartu ez zituztenak ia-ia ez ziren aurtu ere egiten beren buruak periodistatzat ematen.

Baina garai hartan euskarazko astekariak ba zuten bultzeko arrazoirik, etengabeko krisialdi horren barnean: erresistentzia zen arrazoi hori. Erdararen ofizialismoaren kontra, euskarazko astekariak

Ni periodista ofiziala, profesionala eta errealista banintz, ez nintzateke ANAITASUNAn idaztera itzuliko. Periodista ofizialak, edo profesionalak, edo errealistak (edo eta hirurak batera direnak) oso zuhurrak izaten dira, eta oso kontuz ibiltzen, egunkari edo astekari seguru, kompetente eta efikazia ez den edozeinetan beren buruak nahasteko.

Periodista ofizialak, edo eta profesionalak, edo eta errealistak (edo eta hirurak batera direnak) ez zaizkizu gainbehera datorren nahiz kinka larrian dagoen periodismo empresa batetara sartuko.

Eta ezaguna da euskarazko astekariak etengabeko krisialdian daudela. Hala entzuten da edozein bazterretan. Hala sumatu dut nik neuk, ANAITASUNARI dagokionez, hain berandu iristen baitzait aspalditik. Halaxe aitortu didate ANAITASUNAKO zuzendaritzakoek ere. Eta guzti hau diot, nahiz eta ANAITASUNA ez izan astekaria, hamabostkaria baizik.

Hala ere, Zeruko Argiak nahiz ANAITASUNAK aurrera irauten dute, eta euskarazko aldizkari bezala irautea erabaki dute.

Eta ni nola ez naizen periodista ofiziala, ez profesionala, eta... nonbait ez errealista ere, ANAITASUNAn idaztera itzultzen naiz.

Euskarazko aldizkariak, astekariak (bereziki Zeruko Argia eta ANAITASUNA (!); Herria ere bai?) etengabeko krisialdian bizi izan dira. Eta luzarorakoak dute nonbait krisialdi hau. Edo honelakoren bat. Baina krisialdi honek ez ditu beti sustrai

erresistentziaren sinbolo eta harma gertatzen ziren. Ba zen, noski, bizitzeko eta irauteko arrazoirik asko.

Sinbolo eta harma makalak eta eskasak ziren, baina baliozkoak erresistentziari eusteko.

PEOFESIONALISMOAREN GARAIA ETA ANAIA POBREEN BURRUKA

Ez da berri-berria euskal artisten, periodisten, idazleen eta kulturgileen profesionalismorako ametsa: hau da, beren kulturazko lanetik bizi nahia. Periodismoa, idazletza, artea, kultura, bizibide bihurtzeko irrika. Normaltasun ekonomikoa eskatzen zuen guzti honek.

Azken bi urteotan profesionalismoaren izenean astekari berriak sortu dira Euskal Herrian. Profesionalismoaren oinharria autofinantzaketa eta autojustifikazioa dira: euskal aldizkariak beren buruak ordaindu behar zituzten; eta bai astekariaren beraien balioagatik.

Baina profesionalismo honen lege nagusia kompetentzia da (erdaratiko hitz honen bi esanahietan, hain zuzen ere: lehiaketa esanahian eta trebetasun esanahian). Baina lehiaketaren zelaian, eta nahiz eta oso "profesionalak" izan, astekari berrietarik bat bakarra gelditu dela uste dut.

Garai honetan euskarazko astekariak beren bekatuan, anormaltasunean iraun zuten. Krisialdi berrian, horien errua profesionalak ez izatea zen. Euskara hutsa ezin zitekeen profesionalismoaren legetan sar. Eta hortxe iraun zuten beren krisialdi berrian; baina iraun egin zuten euskarazko astekari bezala (edo hamabostkari bezala).

Ofizialismoaren garaian, prentsa ofizialak (erdarazkoak) ahantzi egiten zituen euskarazko astekariak, baztertu. Profesionalismoaren garaian, Euskal Herriko astekari berriak errukitu egin izan dira profesionalismorako balio ez duen euskararekin eta profesionalak ez diren euskal astekariekin. Euskara eta euskal astekariak lagundu beharreko eta profesionalismoaren burrukan eta lehiaketaren (kompetentziaren) zelaian arriskatu ezinako anaia pobreak ziren, aldizkari berri profesionalentzat.

Erresistentziaren garai "heroikoetarako" balio zuten euskarazko aldizkariak, baina profesionalismoaren garai berrietarako anakronikoak gertatzen ziren nonbait. Garai heroikoetako hondartzat jotzen ziren. Baina euskarazko astekariak beren erresistentzian iraun zuten, profesionalismo berriak ezarri nahi zituen lege eta normaltasun berrien kontra.

Profesionalismoak, ofizialismoak irentsi gabeko lagun asko irentsi zuen. Euskarazko astekariak (Zeruko Argiak eta Anaitasunak bereziki) egoera berrirako beren azaleko eta sakoneko berrikuntza egin nahi izan zuten. Baina ez ziren "erdarazko" profesionalismoaren liluran erori. Burruka berrian iraun zuten.

ERREALISMOAREN GARAIA ETA TESTIGUTZAREN INDARRA.

Ekainaren 15a pasa da. Eta ordutik hona errealismoaren garaia predikatzen ari da euskaldun asko.

Garai honetan bi egunkari agertu dira Euskal Herrian. Errealismoaren izenean, erdarazkoak dira; eta errealismoaren izenean euskara ere integratu dute, errealismoak onhartzen duen neurritan eta eratan, hain zuzen ere. Normaltasun sozialean jakatu nahi dute egunkari berriok —ustez—; eta normaltasun sozial horrek zera erakusten du: euskarazkoa nekez irakurtzen dela eta euskal irakurleak gutxi gabela.

Errealismoaren lege nagusia efikazia da. Efikaziaren izenean politika erreala edo "erreal politika" egin nahi da, zenbaiten ustez. Eta errealismoaren lege hori onhartzen ez dutenak talde testimonialak omen dira; testigutzaren politika —politikarik eza, ustez— egiten ari dira.

Errealismoak ezarri nahi duen normaltasun berri honetan sartzen ez diren euskarazko aldizkariak ere testimonialak dira nonbait. Eta iruditzen zaidanez, beren hirugarren krisialdi honetan, testigu izatea onhartu dute. Baina ez testigu-ikusle bakarrik; eta bai testigu-profeta, errealismoaren lilura etengabe salhatzeko eta gainditzeko. Berriz ere erresistentzian irauten dute euskarazko astekariak, errealismo berriak ezarri nahi duen legearen kontra.

Garai berri honetan, errealismoaren erreinutik kanpo gelditzen dira nonbait euskarazko aldizkariak: errealistak ez izatea da, nonbait horien errua. Hala ere, horien testigutza profetikoa haintzakotzat hartu beharrean gertatzen direla dirudi, bai prentsa "errealista" berria, bai "erreal politika" nahiz "testimonial politika" Euskal Herrian egin nahi dutenak.

Euskarazko astekariak (eta beste aldizkariak) efikazia ikustekoa da oraindik, errealismoaren erreinu berrian. Testigutzan irauten dute, eta irauteko asmotan dira.

Bitartean, ofizialismoak eta profesionalismoak irentsi ez zituen hainbat lagun errealismoak irentsi ditu. Eta euskarazko astekariak inoiz baino bakar-tiago eta txikiago gelditu dira beren etxe honetan.

Euskararen egoera politikoa, ekonomikoa eta sozio-kulturala anormalak izan ziren ofizialismoaren garaian, anormalak izan dira profesionalismoaren garaian, eta anormalak dira errealismoaren garaian. Horregatik, anormaltasun hori etengabe salhatuz, gainditzeko saiatzen dira euskarazko astekariak (eta euskarazko beste aldizkariak).

Idatziak idatzi, ez nuke arinkieriaz juzkatu nahi haien profesionalismoa eta hauen errealismoa, euskal prentsa egitean eta euskara erabiltzean; ez eta horien arrazoiak ukatu edo balio gabetu, edo eta jokabidea kondenatu nahi; baina bai horien arriskua salhatu nahi dut, horien eta euskara hutsezko prentsaren arteko dialektikari tinko eusten ez bazaio, eta euskarazko astekariak berauen makalean eta "anormaltasunean" hiltzen uzten badira.

...Dena dela, eta guzti honegatik, eta periodista ofiziala, profesionala eta errealista ez naizelako, eta, seguru asko, periodista ere ez naizelako, ANAITASUNAN idaztera itzultzen naiz. Ahal dudan neurritxoan.

Paulo Agirrebaltzategi